

HØRINGSSVAR FRA FAGFORBUNDET - BIBLIOTEKREFORM 2014

Fagforbundet takker for høringsbrev til « Bibliotekreform 2014» fra Kultur og kirkedepartementet.

Med denne meldingen vil biblioteksektoren i utgangspunktet få en ny mulighet for utvikling. Bibliotekreformen vil sikre et godt bibliotektilbud til alle i fremtiden, og ikke minst være en faktor for sosial utjevning. Utfordringene som er skissert i meldingen bør være førende for bibliotekutviklingen dersom bibliotekene i årene fremover skal fungere som nyttige verktøy i samfunnsutviklingen. Imidlertid vil den politiske viljen til å gjennomføre reformen være av helt avgjørende betydning for om den skal lykkes. Det bør forberedes en lovproposisjon hvor målet er en felles biblioteklov for folkeskolene, skolene i fylkeskommunen, høgskoler og universitetsbibliotekene. Dagens biblioteklovgivning bør endres for å sikre samarbeidet i et nasjonalt biblioteknettverk

Fagforbundet foreslår følgende:

- **reformen fremmes som Stortingsmelding**
- **økonomiske virkemidler følges opp i Statsbudsjettet**
- **det iverksettes et arbeid for å utrede lovendring**

Bibliotekene spiller en stor rolle i dagens samfunn og Fagforbundet mener at de viktigste utfordringene for sektoren er å:

- sikre rett til fri tilgang til informasjon
- gi gratis tilgang til oppdatert IKT utstyr
- sikre møteplasser i lokalsamfunnet.
- være en viktig faktor i utdanningssystemet.
- formidle litterære og andre kulturuttrykk
- iverksette et program for litteraturformidling
- være tilgjengelig for det flerkulturelle Norge
- stimulere til lesing for alle uansett leseferdigheter
- skaffe forutsigbare midler til den kulturelle skolesekken
- være et globalt nettverk.
- styrke og fornye kompetansen i biblioteksektoren.
- utvikle bibliotekfaglig forskningsprogram
- tilgjengelighet: geografisk og åpningstider

Fagforbundet har følgende kommentarer til noen av strategiene og forslagene i Bibliotekreform 2014 organisert etter hovedområdene:

Målområde 1

INNHold OG TJENESTER

Strategi 1.1 Digitalt innhold og nettbaserte tjenester

Mål for strategi 1.1

- « *Et digitalt abm – program skal gi alle enkel tilgang til digitale innholdsressurser i arkiv, bibliotek og museer*
- *Et norsk digitalt bibliotek skal utvikle gode nettbaserte bibliotekstjenester.*
- *Biblioteksektoren skal ha en infrastruktur som til enhver tid er på høyden med den teknologiske utviklingen.»*

Kommentarer

Det foreslås i meldingen at biblioteksektoren skal ha en digital infrastruktur. Den skal være på høyden med den teknologiske utviklingen for øvrig. Bibliotekene må tilpasse seg den digitale tidsalder. Nye og unge brukere krever nye tjenester basert på teknologisk nyvinninger.

Norsk digitalt bibliotek (NDB) legge opp til å utvikle felles søke- og bestillingsmuligheter i fag- og folkebibliotek, og etablering av en samsøkfunksjon for Norgesbiblioteket. Dette bør komme i drift så snart som råd er. Programmet Norsk digital bibliotek er et virkemiddel som kan bidra til å få realisert det digitale biblioteket eller de digitale fellesbibliotekene på nettet. Programmet NDB vil bidra til å øke folkebibliotekenes kompetanse på digital formidling som vil bety økt tilgang til digitale kilder for befolkningen. Digitalt bibliotek er av stor samfunnsmessig betydning.

Det må være et nasjonalt ansvar å stimulere til utvikling av digitale tjenester. Dette er for store oppgaver for små og mellomstore bibliotek som da risikerer å bli hengende etter i utviklingen hvis det ikke satses nasjonalt og regionalt.

- Norsk digitalt bibliotek bør bli operativt så snart som råd er.
- Gi alle bibliotek tilgang til de kilder som er digitalisert.
- Etablere et kompetanseutviklingsprogram for å styrke Norgesbiblioteket og de konsoliderte/samarbeidende bibliotekene.

Strategi 1.2. Digitalisere viktige innholdsressurser

Mål for strategi 1.2

- «*Brukere skal ha tilgang til viktig materiale i digitalisert form*»

Kommentarer

Her er det sentrale at kvaliteten opprettholdes, og at det foretas en prioritering slik at det viktigste materialet digitaliseres først. For alle bibliotek er utviklingen av innhold og tjenester i det digitale biblioteket en stor faglig og organisatorisk utfordring. Det vil kreve nye samarbeidsformer mellom bibliotekene, men også mellom bibliotek, arkiv og museum og andre sektorer. Den faglige utfordringen vil i stor grad bestå i å heve kompetansen i bibliotekmiljøet.

Det er behov for samarbeid om felles tjenester slik at det blir enklere for brukerne å finne fram til bibliotekenes tilbud. Drift og utvikling av tjenester henger nøye sammen og må utvikles i et samarbeid mellom flere bibliotek og eventuelle andre aktører i en fellesløsning. I prosessen med å utvikle ny database- og nettløsninger er det viktig å benytte seg av bibliotekpersonalets formidlingskompetanse.

Strategi 1.3 Utvikle nye digitale tjenester

Mål for strategi 1.3

« Bibliotekene skal ligge i forkant i bruk av ny teknologi og levere gode digitale tjenester.»

Kommentarer

Det er viktig å være i forkant av nye digitale løsninger/tjenester i biblioteksektoren. Derfor bør bibliotekene få mulighet til å prøve ut ny teknologi for å kunne utvikle nye tjenester. Bibliotekets tjenester må også i fremtiden være gratis.

Strategi 1.4. Videreutvikle biblioteket som læringsarena og læringsressurs

Strategi for 1.4

- «Biblioteket skal være en kunnskapsbase for formell og uformell læring.
- Bibliotekene skal være godt integrert i læringsmiljøene ved utdanningsinstitusjonene.
- Bibliotekene skal bidra til å styrke informasjonskompetansen hos studenter, skoleelever og den øvrige befolkningen»

Kommentarer

I dagens samfunn er det en utfordring å skaffe seg kunnskap om informasjonssøking. Digital kompetanse er et av de grunnleggende ferdighetene for læring som Kunnskapsløftet legger til grunn. Her har både skolebibliotekene og folkebibliotekene en utfordring for å være med på å gi elevene/studentene den digitale kompetansen som gir god og nødvendig kunnskap og ferdighet om informasjonssøking.

For at dette skal bli så bra som mulig bør det:

- etableres et fast samarbeid på nasjonalt nivå mellom bibliotek- og skolemyndighetene
- utvikles relevant verktøy og metoder for opplæring i informasjonskompetanse som kan møte den enkelte student/elev på deres nivå og behov.

Strategi 1.5 Videreutvikle kultur- og litteraturformidling i bibliotekene

Mål for strategi 1.5

- «- Bibliotekene skal bidra til leselyst og leseferdighet gjennom aktiv litteraturformidling
- Bibliotekene skal tilby et bredt spekter av litteratur og andre kulturuttrykk.
- Arkiv, bibliotek og museum (ABM) institusjonene skal styrke lokal identitet og tilhørighet gjennom formidling av lokalhistorie»

Kommentarer

Fagforbundet går inn for at det iverksettes et program for litteraturformidling som vil styrke bibliotekenes rolle i forhold til arbeidet med å styrke leselyst og leseevne hos barn og voksne. Store grupper av barn/ungdom og voksne sliter med manglende leseevne og begrepsforståelse. Bibliotekene er dyktig på å formidle litteratur, og bør videreutvikle sin rolle på dette feltet. Bibliotekene kan da fungere som nyttig samfunnsverktøy innen arbeidet for å utvikle leseferdigheter.

Fagforbundet vil særlig nevne at skole- og folkebibliotekene bør få nasjonale øremerkede midler til produksjonsstøtte og litteraturformidling i Den kulturelle skolesekken.

Derigjennom blant annet videreutvikle sin rolle som profesjonell litteraturformidler til barn. Formidling av og kjennskap til lokal historie, kultur og kulturarv som plattform for utvikling av egen lokal identitet vies stadig større politisk oppmerksomhet. Det bør utvikles en handlingsplan for å styrke arkiv, bibliotek og museer som lokalhistoriske senter

Strategi 1.5. Styrke bibliotekene som bidragsytere til inkludering, integrering og kulturelt mangfold.

Mål for strategi 1.6

- *«Bibliotekene skal bidra til å styrke innvandrernes integrering i det norske samfunnet.*
- *Bibliotekene skal formidle kunnskap om bredden av det kulturelle mangfoldet i Norge og den ressurs dette utgjør.»*

Kommentarer

Bibliotekene spiller en vesentlig rolle i de flerkulturelle samfunnet når det gjelder integrering i det norske samfunnet. Det er av avgjørende betydning at samfunnet styrker bibliotekenes mulighet til å ta i bruk nye former for formidling og kunnskapsdeling. Det lokale nivået må fortsatt ha ansvaret for å gi alle innbyggerne et tilfredstillende bibliotektilbud. Dette forutsetter økt kompetanse og bedre ressursutnyttelse, for eksempel gjennom samarbeid om søkemuligheter og transportordninger.

Det flerkulturelle bibliotek bør ha rollen som rådgiver i utviklingen av lokalt og regionalt tjenestetilbud med tanke på den flerkulturelle befolkningen, og stå i kontakt med tilsvarende kompetansemiljø internasjonalt.

Følgende bør prioriteres:

- Det flerspråklige bibliotek (DBF) bør styrkes betraktelig
- Det bør utredes hvilket bibliotek som skal ha ansvaret for de forskjellige minoriteter (kvener, skogfinner, romanifolket og jødene)
- Samisk litteratur må få tilskudd for å være tilgjengelig i folke - og skolebibliotekene.

Strategi 1.7 Styrke bibliotektjenesten i fengslene

Mål for strategi 1.7

- *«Alle innsatte skal ha tilgang til bibliotektjenesten»*

Kommentarer

Det gjenstår fremdeles noe før budsjettet til fengselsbibliotekene i de største fengslene er tilfredstillende. Det er behov for i større grad enn tidligere å ta hensyn til spesielle forhold som er kostnadsdrivende i den enkelte institusjon. Den største utfordringen i tiden fremover vil være å gi et tilbud til innsatte i fengsler som ikke faller inn under ordningen i dag. Det vil være nødvendig å se på muligheter for å yte bibliotektjenester på alternative måter i mindre fengsler.

Utdannings-, kultur- og justismyndighetene må ha et felles ansvar for å gjennomføre bibliotektjenesten i fengslene.

Målområde 2

STRUKTUR OG ORGANISERING

Strategi 2.1. Styrke og utvikle de organisatoriske enhetene i Norgesbiblioteket

Strategi 2.1.

- « *befolkningen skal ha tilgang til gode bibliotektenester gjennom sterkere kompetansmiljøer* »

Kommentarer

Utredningen legger opp til at det etableres sterkere og mer kompetente folkebibliotek gjennom en konsolideringsprosess som omfatter bibliotekene i flere kommuner. Fagforbundet ser det som et særlig behov å styrke folkebibliotekene og skolebibliotekene. Hovedoppgaven for folkebibliotekene skal fortsatt være en møteplass med allmenn litteratur- og informasjonsformidling som hovedoppgave. Det er et uttalt krav fra Fagforbundet at også i fremtiden må være et offentlig ansvar å sørge for å opprettholde bibliotek med høy standard og god kvalitet på tjenesten hvor gratisprinsippet gjelder. Folkebibliotekene må få gode rammebetingelser slik at de blir i stand til å følge opp de nye utfordringene i framtida. Den foreslåtte konsolideringen er en veg å gå, men en må være villig til å se på andre løsninger også for å nå målet om bedre tjenester. I vurderinger må det også legges til grunn geografiske ulikheter med ulikt folketall.

Gode bibliotektenester er avhengig av tilstrekkelig ressurser, hensiktsmessige lokale, gode åpningstider og relevant kompetanse hos de som jobber i bibliotekene. I distriktene er det særlig viktig å være oppmerksom på at med eventuelle konsoliderte bibliotek kan bibliotektenesten bli svekket. Dette på grunn av store avstander og dårlig kommunikasjon som kan gjøre det vanskelig for brukerne å benytte seg av bibliotektenesten. Forpliktende samarbeid mellom bibliotekene i regionen er en annen måte å styrke tjenesten på enn ved sammenslåing av bibliotekene. Fagforbundet vil på det sterkeste anbefale at det blir gitt mulighet for flere former for organisering.

Fagforbundet støtter forslaget om at det enkelte bibliotek innen Norgesbiblioteket skal tilby de samme tjenestene.

Fagforbundet er enig om å iverksette et program for skolebibliotekutvikling. Slik det nå er, mangler skolebibliotekene nødvendige ressurser for å kunne tilby elever og lærere gode bibliotektenester. Slik Fagforbundet ser det, er det også mulig å utvikle et tettest mulig samarbeid mellom folke- og skolebibliotek, enn bare å konsolidere disse.

Strategi 2.2 Videreutvikle det fysiske biblioteket

Strategi for mål 2.2

- « *Befolkningen skal ha tilgang til gode bibliotektenester gjennom sterkere kompetansmiljøer* »

Kommentarer

I lokalsamfunnet er det et økende behov for offentlige møteplasser. Det er av den grunn av stor betydning at det etableres et investeringsprogram for biblioteklokaler. Bokbussene bør også knyttes opp mot investeringsprogram for biblioteklokaler. Bokbussene er for store deler av befolkningen det møtet de har med biblioteket, og må derfor fremstå som attraktive møteplasser. Det må også gies rom for anskaffelse av nye mobile bibliotek

som buss, bil og båt. Der bibliotek legges ned er det særlig viktig at de erstattes med mobile bibliotek. De mobile bibliotekene må ha moderne teknologi, kunne tilby internettilgang og hyppige besøk.

Det bør være et realistisk mål å gjennomføre trådløse høyhastighetsnett i alle norske bibliotek.

Strategi 2.3. Utvikle et brukerorientert og samarbeidende Norgesbibliotek

Strategi for mål 2.3

- *«Befolkningen skal møte en enhetlig og samlet biblioteksektor med klar oppgavefordeling og gode distribusjonsordninger mellom bibliotekene*
- *Resursene i biblioteksektoren skal være tilgjengelige for alle uavhengig av bostedskommune og tilknytning til utdanningsinstitusjonen eller arbeidsplass.*
- *Befolkningen skal ha god kunnskap om tilgjengelige bibliotektenester*
- *Bibliotekene skal utvikle gode evalueringsmetoder som grunnlag for utviklingsarbeid*

Kommentarer

Hovedoppgaven for Norgesbiblioteket skal være å gi befolkningen en enhetlig og samlet biblioteksektor. Norge har satt seg som mål å være en ledende kunnskapsnasjon hvor også livslang læring står på dagsorden. Kulturpolitikkenes vilkår i Norge får stor betydning for vår evne til å fremstå som kunnskaps- og kulturnasjon. For å oppnå dette må vi ha en enhetlig og samlet biblioteksektor med tilgjengelighet for alle. Lanseringen av Norgesbiblioteket som merkevare er positivt og vil kreve en nasjonal standard hvor det er en viss forutsigbarhet hvilke tjenester bibliotekene kan gi. Fylkesbibliotekene vil fremdeles ha en vesentlig rolle når det gjelder kompetanseutvikling, brukerveiledning og koordinering. I Bibliotekutredningen del 11 fremheves det at en lovendring må prioriteres. Dette fordi at Norgesbiblioteket skal samarbeide på tvers av fag- og folkebibliotek. Fagforbundet er positiv til at det settes i gang med å utrede forholdene med sikte på en ny biblioteklov. Lovforslaget bør utredes samtidig med at arbeidet med en stortingsmelding foregår.

Viktige elementer som bør være med i en ny lov for at vi skal få gjennomgående bedre bibliotektilbud for alle er:

- gratisprinsippet må videreføres bibliotektilbudet må være en demokratisk rettighet for innbyggerne sikre nasjonalt fjernlånesystem.
- sikre at bibliotekene har framtidsrettete utviklingsmuligheter
- sikre bibliotektenesten på de ulike utdanningsnivåer med å stadfeste ansvar og kompetanse.
- sikre tilgjengelighet

Målområde 3

KOMPETANSE OG FORSKNING

Strategi 3.1. Fornyerer samlende kompetansen i biblioteksektoren

Mål for strategi 3.1

«Befolkningen skal ha tilgang til bibliotek med bred og riktig fordelt kompetanse»

Kommentarer

Målet med kompetanseheving må være å gi brukerne bedre tjenester. Fagforbundet er enig i at det er nødvendig med et kompetanseutviklingsprogram for biblioteksektoren. Men vil på det sterkeste hevde at det ikke bare må gjelde for de konsoliderte enheter. De bibliotekene som velger en annen forpliktende arbeidsform enn konsolidering, og som lager en felles kompetanseutviklingsplan må også få kompetanseutviklingsmidler.

Relevant kompetanse bør utvikles i samråd med både bibliotekansattes organisasjoner, relevant forskingsmiljø og utdanningsinstitusjoner. Ved gjennomføringen av Reform 2014 vil det bli behov for ny kompetanse i hele biblioteksektoren som vil medføre at det kreves betydelige økonomiske virkemidler.

For at bibliotekstjenesten skal være operativ til enhver tid, må alle grupper av bibliotekansatte ha mulighet til å utvikle den faglige kompetansen det er behov for på de ulike nivå. Får å nå alle ansatte med etter- og videreutdanning er det nødvendig å utvikle desentraliserte tilbud. Tilbudene må være tilgjengelig for alle ansatte i alle typer bibliotek uavhengig av geografi.

Det er i forbindelse med Kunnskapsløftet etablert et nytt fag, Kontor- og administrasjonsfaget, hvor kompetanseplattformen inneholder elementer med sikte på å arbeide med bibliotekfaglige oppgaver i bibliotek i tillegg til bibliotekaren. Denne utdanningen vil bli operativ fra høsten 2008. Fagopplæringen for Kontor- og administrasjonsfaget følger hovedmodellen for den øvrige yrkesopplæringen på videregående skoles nivå (to år i skole og to år i bedrift som lærling). Biblioteksektoren står overfor en utfordring med å legge til rette for læreplasser.

I utredningen stilles det bare krav om at leder av det konsoliderte bibliotek skal ha fagutdanning. Fagforbundet mener at alle som leder bibliotek et skal være fagutdannede bibliotekarer.

Strategi 3,2. Støtte faglig utvikling og kunnskapsdeling på tvers av og innenfor de ulike bibliotekfaglige områdene, og som abm- samarbeid

Mål for strategi 3.2

- *Kunnskap og erfaringer i bibliotekene skal formidles og utnyttes effektivt lokalt, nasjonalt og globalt*
- *Biblioteksektoren skal bygge på relevant forskning om bibliotekets tjenester og bibliotekene som samfunnsinstitusjoner*
- *Abm – områdene skal inkluderes i alle relevante forskningsprogram*

Kommentar

Fagforbundet er positiv til å få opprettet faglig nettverksgrupper, men stiller seg avventende til hvordan de skal organiseres til reformen er kommet på plass. Det er viktig å påpeke at dersom bibliotekene skal utvikle seg i takt med tiden, må det til enhver tid pågå forskning som også utformes sammen med praksisfeltet.

Sluttkommentar

Avslutningsvis mener Fagforbundet at reformen er viktig for at bibliotekene ikke skal bli hengende etter i samfunnsutviklingen. Men også i fremtiden skal kunne være en ressurs og et fellesgode og samtidig hevde seg som aktuelle og relevante institusjoner. Reform 2014 vil føre til forbedring av tjenestetilbudet for brukerne gjennom å sikre et bedre og bredere tilgang til informasjons-, kunnskaps og kulturressurser.

Fagforbundet vil :

- **at prosessen og konsekvensene av museums reformen blir evaluert slik at en kan ta lærdom av denne før bibliotekreformen settes ut i livet**
- **de ansattes organisasjoner må være representert i partsammensatte utvalg etter Hovedavtalen og Arbeidsmiljølovens bestemmelser.**